

ӘОЖ 65.013

АСТАНА ҚАЛАСЫНЫҢ БРЕНДИ

Досова Айгерим Айтбайқызы

Aigerimt96@mail.ru

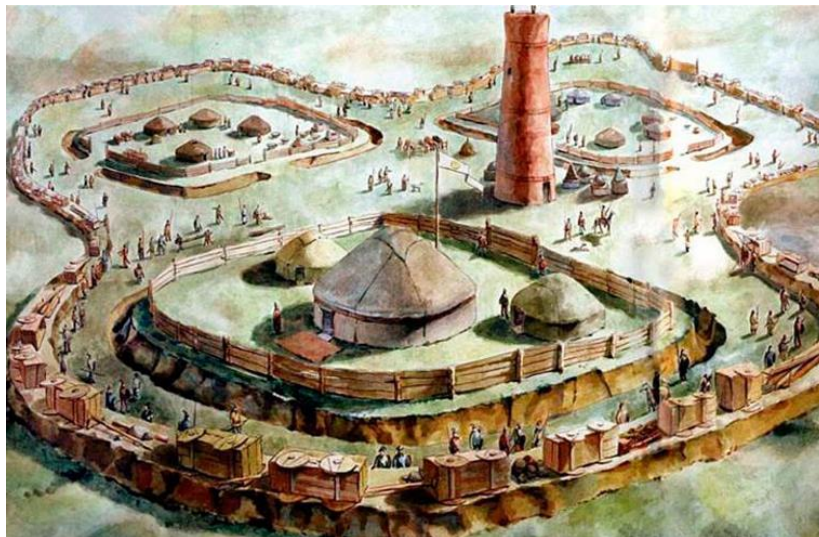
Л.Н.Гумилев атындағы ЕҰУ, студенті Астана, Қазақстан
Ғылыми жетекшісі – Дербисова М.А.

Қазіргі Астана 1961 жылға дейін – Ақмола, 1961-1992 жылдары – Целиноград, 1992-1998 жылдары – Ақмола болған. Ақмола 1862 жылы 26 қыркүйекте қала мәртебесін алды. Астана халқы 2018 жылдың 1 қыркүйегіндегі жағдай бойынша (жаңа әдістеме бойынша есептелген) 1 056 742 адамды құрайды. Миллионер - қала мәртебесі 2017 жылдың маусым айында 1 002 874 тұрғынды құрады. Астана елдің солтүстігінде орналасқан. Әкімшілік қала 4 ауданға бөлінген [1].

Ақмола ХІХ ғасырдың 30-шы жылдарында Қазақстан даласында Ақмола ауылы орнында Ақмола қаласы – Орталық Азия өңірінің маңызды коммерциялық және экономикалық орталығы пайда болды. Сол кезде оның халқы 2000-нан астам адам болды. Алайда, келесі 30 жылда қала халқы үш есе өсті. Целиноград қала өміріндегі жаңа кезең өткен ғасырдың 60-шы жылдары басталды: 1960 жылдың желтоқсанында жүз мың халқы бар қала Солтүстік Қазақстанның тың орталығына айналды.

1961 жылы Ақмола Целиноград, 1992 жылы Ақмола, 1998 жылы 6 мамырда Астана қаласы болып өзгертілді. Алматы қаласынан Астанаға 20 ғасырдың соңғы онжылдығында тың игерушілердің қаласы жаңа тыныс алды-Қазақстан Республикасының әлем картасында

пайда бола отырып, ғажап Астана қаласы пайда болған Ақмола ежелгі далалары өмір сүрді. Ақмола тарихы 1830 жылы Қараөткелдегі Ақмола бекінісінің құрылысынан басталады. Кейін бекіністің айналасында Сібір қырғыздарының жерінде (Есіл өзенінде) басты қала пайда болды. Қаланың өте тиімді орналасуы 1863 жылы Ресей империясының географиялық және статистикалық сөздігінің резюмеінде сипатталған (Санкт-Петербург). Құжатта бұл географиялық орталықты Шығыстағы Қарғалы, Оңтүстіктегі Ақтау фортымен және батысында Көкшетау арқылы байланыстырғаны туралы егжей-тегжейлі баяндалды (сурет 1).

Сурет 1 – XIX ғасырдың 30-шы жылдарындағы Ақмола ауылы

Ақмола даласының басқа көздеріне сәйкес әр түрлі мәдениеттер мен өркениеттердің алмасу орны болды. Б. з. д. бірінші мыңжылдықтың ортасында тарихшы Геродот үлкен дала арқылы (кейін Ұлы Жібек жолы) маршрутты атап өтті, ол дәл осы жерде өтті. Өтетін керуендер мал шаруашылығы мен ауыл шаруашылығымен дәстүрлі айналысатын қалаларда сауда мен бұталы кәсіпшіліктің табысты дамуына ықпал етті. Алғашқы 30 жылда Ақмола халқы 2000-нан астам адам болды. Алайда, келесі 30 жылда қала халқы үш есе өсті. Ақмола 6 428 адам халқы бар уездік қала болды. Қалада 3 шіркеу, 5 мектеп және училище, 3 фабрика болды.

1961 жылы 20 наурызда Ақмола Целиноград болып Солтүстік Қазақстан және оңтүстік Сібір тыңын Бүкілодақтық игеру орталығы болып өзгертілді, елді астықпен қамтамасыз етуде Бүкілодақтық маңызы бар Тың өлкесінің орталығы болып табылады. Қала өміріндегі жаңа кезең өткен ғасырдың 60-шы жылдары басталды: 1960 жылдың желтоқсанында жүз мыңдаған халқы бар қала Солтүстік Қазақстан Тыңының орталығына айналды. 1961 жылы Ақмола Целиноград, 1992 жылы Ақмола, 1998 жылы 6 мамырда Астана қаласы болып өзгертілді [3].

1997 жылдың 10 желтоқсанында Қазақстан Президенті Н.Назарбаев астананы көшіру туралы түпкілікті шешім қабылдады. Жаңа астана ретінде Ақмоланың халықаралық көрінісі 1998 жылдың 10 маусымында өтті.

Дәл сол күні Қазақстанның Жоғарғы Кеңесі ел астанасын көшіру туралы қаулы қабылдады. Сондықтан 6 шілде – «Астана күні» мемлекеттік мерекесі болып аталып өтеді.

1999 жылы Астана ЮНЕСКО шешімі бойынша «Әлем қаласы» атағын алды.

Астаналық мәртебеге ие болғаннан кейін және ТМД үшін бұрын – соңды болмаған қарқынды өсуді бастан кешкен «Астана-жаңа қала» ерекше экономикалық аймағы ұйымдастырылғаннан кейін қала көлемі жағынан елімізде екінші болып, онда көптеген заманауи сәулет-қала құрылысы жобалары іске асырылуда. Халық саны 1996 жылы 270 мың адамнан 2011 жылы 700 мыңға дейін өсті, ал қала аумағы жаңа әкімшілік-іскерлік орталықты

және қатар басқа да кварталдарды салу есебінен 700 км²-ден астам алаңға дейін айтарлықтай кеңейтілді. Астанада ЕурАзЭҚ-тың бірқатар үйлестіруші органдарын орналастыру көзделген. Қалада басқа да ірі іс-шаралар, соның ішінде спорттық іс-шаралар өтеді. Мысалы, 2011 жылы Астана 7-ші Қысқы Азия ойындарын қабылдады. Сонымен қатар, 2017 жылы қала Ехро 2017 халықаралық мамандандырылған көрмесін қабылдады [2].

2017 жылдың жазында Астанада Экспо-2017 халықаралық көрмесі өтті.

Астананың ерекше архитектуралық құрылыстарының үстінде әлемдік аттары бар көптеген сәулетшілер жұмыс істеді. Олардың арасында hi-tech стилінің негізін қалаушылардың бірі Британдық Норман Фостер. Лондонда, Нью-Йоркте, Берлинде, Сингапурда және Франкфуртте танымал ғимараттардың авторы Астанада адамзат тарихындағы ең үлкен шатыр жасады. "Хан Шатыр" сауда орталығы қаланың символына айналды. Құрылыстың биіктігі 150 метр. Ол арнайы жабынмен қапталған болат вант желісінен құрастырылған. Осының арқасында сауда орталығының ішінде ауа райының сыртына қарамастан бірегей микроклимат жасалады. Құрылыстың басты фишкасы 35 градус температурадағы жағажай және Мальдивтен әкелінген құм болды.

Астана біздің көз алдымызда өзгеруде. Қала күн сайын дамып келеді. Астананың Бас жоспарына мезгіл-мезгіл түзетулер енгізіледі. Біз алдағы онжылдықта Астананы қандай болашақ күтіп тұрғанын білуді шештік [6].

Астана - бұл ауқымды жоба, біріншіден, ҚР Тұңғыш Президентінің мега-жобасы ретінде өте қысқа мерзімде жүзеге асырылған. Қазақстанның жаңа астанасының көркемдік келбетін қалыптастыруға ерекше көңіл бөлінеді. Міндет қойылды: Астана 2030 жылға қарай әлемнің ең әдемі отыз қаласының қатарына кіруі тиіс. Бұл міндетті шешу елорданың ең маңызды объектілерін, әлемнің үздік сәулетшілерін жобалауға және салуға тарту арқылы жобалық шешімдерді конкурстық іріктеу арқылы жүзеге асырылады.

Астана архитектурасында Шығыс пен Батыстың мәдени ерекшеліктерінің идеялары үйлесім тауып келеді. Мемлекет басшысы Астананың Еуразия жүрегінде салынғанын бірнеше рет атап өтті. Бас жоспардың тұжырымдамалық негізін бір сөз – үйлесім деп атауға болады. Осылайша, Астана архитектурасына ізденуге, инновацияға, рухани салаға саяхат жасауға арналған қондырғы тән. Қазақстанның сәулетшілері оларға берілген мүмкіндікті пайдалана отырып, Астананы қала құрылысының жаңа идеялары мен тұжырымдамаларын апробациялау және генерациялау полигонына айналдырды [4].

Барлық үйлесім: табиғат пен қаланы дамытуда, жаңашылдық пен дәстүрлерді біріктіруде, адам мен қалалық ортаның, техника мен адамның өзара қарым-қатынасында.

Осылайша, Астана архитектурасына ізденуге, инновацияға, рухани салаға саяхат жасауға арналған қондырғы тән. Қазақстанның сәулетшілері оларға берілген мүмкіндікті пайдалана отырып, Астананы қала құрылысының жаңа идеялары мен тұжырымдамаларын апробациялау және генерациялау полигонына айналдырды. Ел басшылығы мен Әкімшілігінің Ақмолаға көшуі ең үздік маман-басқарушылар, сарапшылар ағынын жасады. Мұнда барлық ақпарат пен инновациялар тоғысады. Мұның бәрі Ақмола мен оның орынында бизнесті ілгерілетуде. Астаналық нарық әртүрлі, тауарлар мен қызметтердің кең ассортименті болды. Жақын болашақта Ақмола ауыл шаруашылығы тауарларын сатудың халықаралық нарығындағы өз позициясын нығайта түседі. Ауыл шаруашылығы, Банк ісі, экономика, сақтандыру және көлік – бұл Ақмолада өтетін тұрақты жәрмеңкелер мен көрмелердің тақырыптары.

Ақмола Қазақстанның маңызды мәдени және ғылыми орталығына айналуға тиіс. Мұнда Ұлттық Ғылым академиясының бөлімшесі, жаңа білім беру мекемелері, ұлттық кітапхана, Ұлттық мұражай, заманауи арт-галереялар, әлеуметтік-экономикалық технологиялар орталығы, бизнес-орталықтар, балалар саябақтары, су аттракциондары, сондай-ақ денсаулық сақтау мекемелері кіретін жаңа инфрақұрылым құрылады. Ақмола халқы өсуде, әсіресе көлік, коммуникация, коммуналдық және т. б. қызмет көрсету саласының кеңеюіне байланысты. Әрине, елорданы көшірумен Еңбек ресурстарын жалпыұлттық қайта бөлу орын алды, әсіресе жоғары білікті қызметкерлер жаңа Астанаға бет

алды. Соның нәтижесінде Ақмола саясат, экономика, ғылым, білім, мәдениет орталығына айналады. Алдын ала бағалаулар бойынша Ақмола халқы 2030 жылға қарай 550 000 адамға дейін өседі [5].

Облыстың экономикалық әлеуетін дамыту, Астананың экономикалық дамуына қатысу үшін шетелдік инвесторларды тарту үшін 1997 жылы Ақмола арнайы экономикалық аймақ болып жарияланды.

Біріншіден, Ақмола-кеденнен бос аймақ. Елордалық бизнес саласында жұмыс істейтін кез келген жеке немесе заңды тұлға тауарды салықтардан босатыла отырып, арнайы экономикалық аймақтың аумағына әкеле алады.

Екіншіден, арнайы экономикалық аймақтың аумағында дайындалған тауарлар экспорт кезінде кедендік баждардан босатылған.

Үшіншіден, жылжымайтын мүлікті салу және қызмет көрсету үшін салық салудың қолайлы климаты да бар.

Қолданылған әдебиеттер тізімі

1. Назарбаев Н. Еуразия жүрегінде. – Алматы. - 2011. - 77 б.
2. Дубицкий А.Ф. Где течет Ишим. - Алма-Ата: Изд-во «Казахстан», 1965. - 25 с.
3. Обзор Акмолинской области [Текст]. - Омск, 1909- . За 1909 год. - 1910. - 31 с.
4. История Астаны [Электронный ресурс] – Режим доступа: // <https://e-history.kz>
5. Нұрсұлтан Назарбаев: Астана – Отанымыздың жүрегі, Тәуелсіздігіміздің тірегі. – «Ана тілі» газеті. - 30 - Маусым, 2016 ж. – 7 б.
6. Назарбаев Н.Астана – Қазақстан халқының орындалған үміті мен арманы. – Алматы ақшамы газеті. - 09.07.2018. – 5 б.